EL PAÍS, dijous 24 de març de 1988

ENTREVISTA

Escrúpols privats

"La meva intimitat és el suport de la narració", diu Miquel Angel Riera

BASILIO BALTASAR

Aclaparat per nominacions espectaculars, escollit per la remor clandestina de l'admiració i fidel al vot d'enclaustrament trist i capficat, Miquel Angel Riera contempla ara, amb un cert desànim, les peripècies públiques de la literatura. Proposat pel Pen Club català candidat al Premi Nobel —junt amb Pere Calders i Baltasar Porcel—, l'escriptor espera un entusiasme enèrgic però discret; capaç d'entendre la inspiració essencial dels seus llibres i respectuós amb els seus escrúpols privats.

Poc després de la publicació de la seva sisena novel.la, *Els déus inaccesibles*, a Riera, encara li pareix enfitós l'horari d'escriptor professional, i diu, amb una insistència difícil de comprendre, que mai no suportarà aquesta disciplina: "La veritat és que no veig per què augmentar la meva producció literària i reclamar, amb això, més atenció pública".

Sensible a les consideracions probables de la posteritat —desitjada lliure de les epidèmies contemporànies— l'escriptor mallorquí medita la causa metafísica que empara la seva pròpia literatura, la gènesi biogràfica que la justifica i la demanda sorda que la requereix escrita per al món.

Sotmès a dilemes íntims d'autenticitat dins un mercat d'estranyes confessions públiques, l'escriptor ha organitzat a Manacor —amb compte: la mà al cor— l'equilibri d'una fuga ordenada, sense l'escàndol del pànic. Als seus despatxos de gestió administrativa es tramita i s'admira la banalitat de les disputes burocràtiques i la saludable rutina dels dictats domèstics. Una talaia per a la perfecta vigilància de l'escena literària i dels miratges de la notorietat.

Quan reconeix, amb els seus 58 anys, l'estat actual del seu ànim, no pot confondre el seu interlocutor. Titubetja amb les pauses pròpies de la sinceritat ferida i sentencia que "el que tenim de dir deu ser dit de la millor manera possible amb molts pocs llibres". La proporció d'aquesta contenció assenyala un prodigi rar i poc comú: la identitat entre la melodia de l'estil literari i el contorn de la personalitat.

Els déus inaccsessibles no és l'argument d'una invenció psicològica ni la descripció intel.lectual de les absències de l'esperit: la memòria del protagonista —veu del llarg monòleg que conta la dolorosa prohibició de viure— surt d'un àmbit estricte massa prop de la mateixa memòria de l'autor. Altres eleccions estilístiques fan del novel.lista un taumaturg monumental, cartògraf de les vanitats llunyanes. Però aquestes opcions de l'escriptura deixen al lector dubtes sobre la primera identitat de l'home que en *Els déus*... conta la seva vida.

"Un món novel.lístic existeix més enllà de l'autor. Aquest rebutja el que no li pertany i estableix els límits del que reconeix: basteix, encara que cregui que inventa".

Jove capellà a la dècada dels quaranta, poeta sense Jocs Florals, llatinista i traductor esforçat, el personatge de Riera, descriu, a les pàgines del seu diari personal, el terrible poder d'una angúnia que pateix per no viure el seu amor per la vida. Enamorat d'Alexis, un jove que desferma la cruel enyorança pels plaers consumats, el sacerdot fa, amb les seves anotacions biogràfiques, un conjurament de les forces antigues que no pot alliberar sense les mossegades del dimoni de la culpabilitat. Tots aquests senyals, empremtes d'una voluntat hermètica, i el recurs de presentar el text d'*Els déus*... com un *manuscrit trobat*, aixequen la sospita, entre els lectors illencs, d'un personatge real. Escollit, potser, per l'autor no només com a primera inspiració —possibilitat desdenyada per la seva insignificança— sinó per integrar la novel.la en la trama dramàtica d'una època que coneix molt bé.

Miquel Angel Riera.

"Pens amb els episodis anteriors a la meva voluntat, i crec que tenc d'esser escrupolós i respectar el material que vaig trobar. Contemplar la formació d'un cos viu —això és, damunt de tot, una novel.la— i sebre que un escriptor és notari fidelíssim i conscient de la seva condició d'intèrpret d'uns signes que, al començament, eren tèrbols i confusos. Perduts i després trobats per al lector".

En *Els déus*... es conta la insurgència inevitable de les velles divinitats paganes i com elles inicien la seva conspiració dins l'ànima d'un sacerdot. Commogut per la bellesa brutal que encarnen les coses, encisat per l'evocació innocent del perfum, arrossegat per la potència eròtica que descobreix en la naturalesa i en les obres d'art, l'autor del diari pateix les contencions socials de la seva condició i el disgust d'una ment que convoca la noblesa d'unes passions amagades. Immergit dins territoris de bellesa inaprehensible, el capellà descobreix que un desig que es conforma deixa de serho. Reconeix en l'origen de la seva metamorfosi secreta la venjança promesa del passat i el retorn d'una naturalesa verge i capritxosa.

Naturalment, aquestes reflexions duen al lector més enllà. En transcendir la dialèctica del pecat, s'obren interrogants nous damunt l'economia de la satisfacció, els seus útils espirituals i la temptació final de la vida contemplativa, que renunciant al plaer el consumeix i l'anihila dins una victòria de plenitud mai no compresa per l'intel.lecte.

La descripció minuciosa de temors i sensacions, la recreació erudita d'uns paisatges interiors habitats per l'anhel d'una pau tan perfecta com impossible, fan d'aquest llibre un cos de solitud, un consol cert i inútil per a la deesperança. Diu Riera que, a les pàgines del llibre, "no hi ha res fals" i que fa viure cada dia amb ell les mateixes convicccions: "La meva veritable intimitat és el suport de la narració".

Mesurat, lliurat a un control emocional que pareix no haver trencat mai, capaç de reflexionar l'oportunitat dels seus silencis i l'obligació de la cortesia, Miquel Angel Riera és un escriptor intrigat per la fisonomia dels seus lectors anònims. Els desitja escrutant les sinuositats de la seva literatura, però espera que arribin tots sols a aquestes pàgines escrites per "canviar la vida dels altres".

"L'humor és la possibilitat de fluïdificar algunes situacions tenses, però aquesta és una resposta temporal que jo no vull instal.lar. Som una expressió dramàtica".